

УДК 336.71

*Ядвіга Жарій, Юлія Краснянська***ТРАНСФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОЄКТІВ***Ядвіга Жарий, Юлия Краснянская***ТРАНСФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ ДЛЯ РЕАЛИЗАЦИИ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ПРОЕКТОВ***Yadviga Zharii, Yuliia Krasnianska***TRANSFORMATION INVESTMENT BANKING SYSTEM OF UKRAINE FOR REALIZATION OF STRATEGIC PROJECTS**

У статті виконано комплексне дослідження структури активних операцій банківських установ України та здійснено аналіз кредитування як напрямку інвестиційної діяльності банків. Розглянуто обсяги кредитування закордонними банківськими системами нефінансових корпорацій та виявлено базисні аспекти соціально-економічного розвитку країн ЄС. Досліджено структуру корпоративного кредитного портфеля банківської системи України та виявлено, що банки іноземних банківських груп відіграють провідну роль у кредитуванні підприємств України. Проаналізовано активи банків з державною часткою, які перевищують активи банків іноземних банківських груп та здебільшого мають активи, що не сприяють розвитку реальних секторів економіки країни. Запропоновано шляхи трансформування банківської системи України на прикладах інших країн світу.

Ключові слова: інвестиційна діяльність банківської системи; корпоративний кредитний портфель; трансформування банківської системи.

Рис.: 6. Бібл.: 21.

В статье выполнено комплексное исследование структуры активных операций банковских учреждений Украины и проведен анализ кредитования как направления инвестиционной деятельности банков. Рассмотрены объемы кредитования зарубежными банковскими системами нефинансовых корпораций и определены базисные аспекты социально-экономического развития стран ЕС. Исследовано структуру корпоративного кредитного портфеля банковской системы Украины и определено, что банки иностранных банковских групп играют ведущую роль в кредитовании предприятий Украины. Проанализированы активы банков с государственным участием, которые превышают активы банков иностранных банковских групп, однако в основном имеют активы, не способствующие развитию реальных секторов экономики страны. Предложены пути трансформирования банковской системы Украины на примерах других стран мира.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность банковской системы; корпоративный кредитный портфель; трансформирование банковской системы.

Рис.: 6. Библ.: 21.

The article completed a comprehensive study of the structure of the active operations of banking institutions of Ukraine and the analysis of lending as in investment banks. Considered the volumes of crediting of foreign banking systems of non-financial corporations and reference aspects of socio-economic development of the EU. Investigated the structure of the corporate loan portfolio of the banking system of Ukraine and found that banks, foreign banking groups play a key role in lending to enterprises of Ukraine. Analyzed the assets of banks with the State share of the banks assets that exceed the foreign banking groups, and for the most part have assets that do not contribute to the development of the real sector of the economy of the country. Suggested ways of transforming the banking system of Ukraine on the examples of other countries.

Key words: investment activity of the banking system; corporate credit portfolio; transformation of the banking system.

*Fig.: 6. Bibl.: 21.***JEL Classification:** G29

Постановка проблеми. Досвід розвинених країн світу демонструє, що банківська система завдяки інвестиційному кредитуванню стратегічних для економіки проєктів здатна активізувати розвиток усього господарства держави. Однак достатня кількість фінансових ресурсів банківської системи, особливо депозитних, створює передумови для перспективного розвитку економіки загалом лише за ефективного використання ресурсів та цілеспрямованої участі банківських установ у реалізації стратегічних проєктів. Тому в економіці України пошук можливих шляхів модернізації банківської системи щодо вибору пріоритетних проєктів та напрямків кредитної діяльності є нині дуже актуальним для держави. За умови вибору ефективних напрямків інвестування банківська система країни стане більш стійкою та здатною стимулювати формування конкурентоспроможної економіки держави на світовому рівні.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Тому доцільним є діагностування сучасної структури кредитних операцій банків України в розрізі суб'єктів та видів економічної діяльності, проведення дослідження банків іноземних банківських груп, що функціонують у нашій державі.

З метою пошуку можливих напрямків трансформування інвестиційної діяльності банківської системи України актуальним є вивчення досвіду передових країн світу, які за рахунок ефективного кредитування банками стратегічних проектів дали поштовх для відновлення економіки, створивши базис для формування конкурентоспроможного господарства. Проведені дослідження дозволять виявити основні недоліки кредитної та інвестиційної діяльності банківських установ України, усунення яких на основі досвіду високорозвинених країн дозволить закласти підґрунтя успішного розвитку економіки нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різномасштабні дослідження з метою пошуку ефективних шляхів використання ресурсів банківською системою і визначення пріоритетних напрямків її інвестиційної діяльності проводили вітчизняні та іноземні науковці. Проблеми кредитної діяльності банківських установ України та її взаємозв'язок з реальним сектором економіки вивчали В. В. Коваленко, Ю. І. Онищенко [1], Л. О. Вдовенко [2], В. Ф. Колесніченко [3], В. В. Пап [4], С. В. Васильчак [5] тощо. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності банківського сектору України висвітлено у працях Б. І. Пшик [6], О. Д. Вовчак [7], І. С. Зайцевої [8] та інших учених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених пошуку вирішення проблем кредитної та інвестиційної діяльності банківської системи України, багато питань залишаються актуальними та потребують подальших досліджень. Зокрема, доцільним є аналіз кредитної діяльності банків іноземних банківських груп в Україні та порівняння отриманих результатів з показниками українських банківських установ, вивчення та систематизація досвіду провідних держав світу, які здійснили успішне реформування банківської системи щодо інвестиційних процесів, що сприяло зміцненню банківських установ, стабілізувало їх функціонування та допомогло вивести національну економіку на якісно новий рівень розвитку. Недостатнє висвітлення цих питань зумовлює актуальність аналізу в цих напрямках з метою розроблення практичних рекомендацій трансформування банківської кредитно-інвестиційної діяльності в Україні, посилення взаємозв'язку банківського сектору економіки з реальним.

Мета статті. Метою статті є комплексне дослідження структури кредитних операцій банківських установ України, аналіз кредитування як напрямку інвестиційної діяльності банків, детальне діагностування кредитних процесів банків іноземних банківських груп на території України, вивчення досвіду передових держав світу щодо модернізації банківської системи в напрямку вибору пріоритетних сфер інвестиційної діяльності та посилення зв'язків з виробничо-обслуговуючим сектором з метою пошуку шляхів вирішення інвестиційних проблем у нашій державі.

Виклад основного матеріалу. Направлення кредитних ресурсів банківської системи в реальний сектор економіки сприяє оновленню виробничих фондів, розвитку виробництва, підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому рівні. Активність цих процесів залежить від багатьох факторів: вартості позичкового капіталу, тісноти взаємозв'язку фінансової й виробничо-обслуговуючих сфер, рівня розвитку ринку кредитних послуг та їх асортименту, фінансово-економічних ризиків для суб'єктів господарювання та банківських установ. Незначні обсяги інвестиційного кредитування економіки держави гальмують її розвиток загалом. Тому за аналізом обсягів та структури кредитних операцій у розрізі окремих напрямків можна зробити висновок про нагальні проблеми господарської системи держави.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Чітка тенденція до збільшення загального обсягу кредитів, наданих банківською системою України, прослідковувалася до 2008 року, що пояснювалось стабілізацією фінансової системи, поживаленням економічного розвитку держави. Поглиблення кризових явищ у країні протягом 2008–2009 років призвели до скорочення наданих кредитів у 2009 році на 5,67 % порівняно з попереднім періодом. Протягом останніх трьох років також спостерігається зростання загального обсягу кредитування, хоча і незначними темпами (рис. 1).

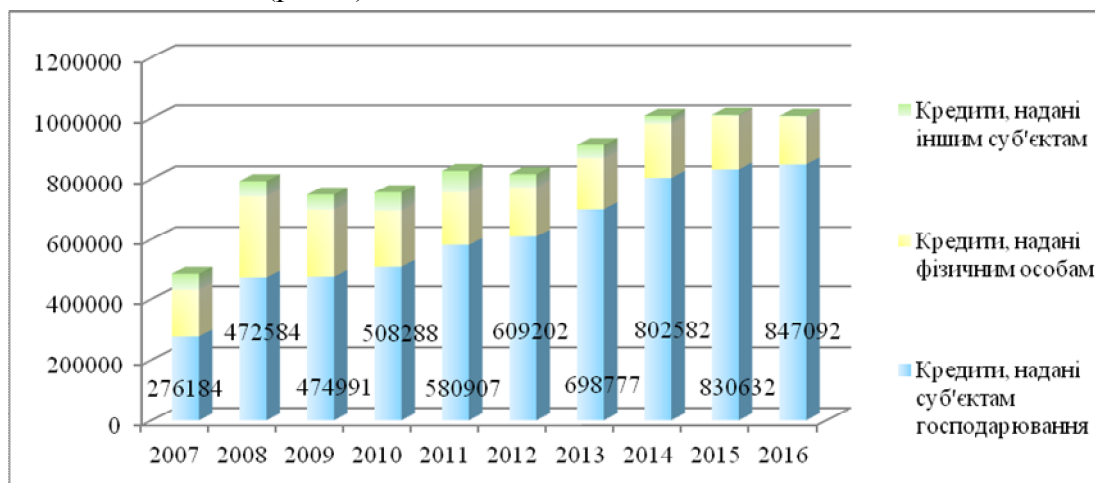

Рис. 1. Динаміка наданих банківською системою України кредитів у розрізі позичальників, млн грн
Джерело: складено на основі [9; 10].

Протягом наведеного періоду обсяг кредитів, наданих суб'єктам господарювання, щорічно зростав зі збільшенням їхньої частки в загальному обсязі кредитного портфеля (за підсумками 2016 року – 84,21 %). Тобто банківська система України розвиває взаємодію з реальним сектором економіки, однак для розвитку країни надані підприємствам кредити мають бути більш значними за обсягами і термінами надання та більш динамічними за темпами нарощення банками інноваційно-інвестиційної діяльності.

Для порівняння слід розглянути стан кредитування у провідних країнах ЄС, де значна частка кредитів надається суб'єктам господарювання, при цьому кредити є довгостроковими – терміном більше 5 років (рис. 2).

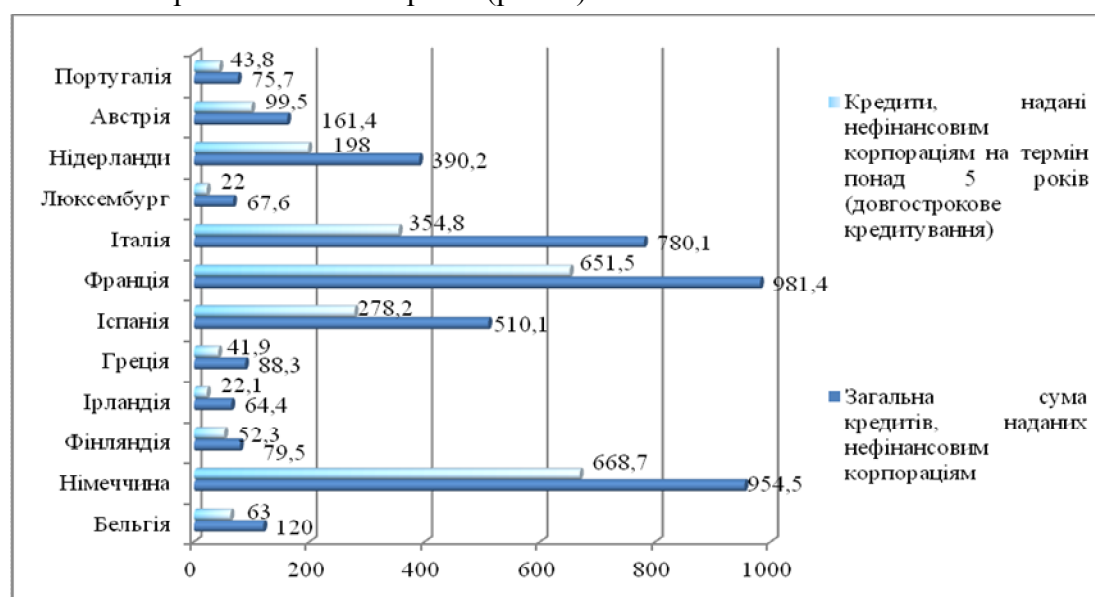

Рис. 2. Обсяги кредитування нефінансових корпорацій банківською системою ЄС у розрізі окремих держав, млрд євро

Джерело: складено на основі [11].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

В Україні, незважаючи на тенденцію до зростання обсягів кредитування підприємств, грошове вираження наданих кредитів є значно меншим, порівняно з показниками країн ЄС. Станом на квітень 2017 року обсяг кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, становив 828,824 млрд грн, що з урахуванням офіційного курсу гривні до євро на цей період (28,8906 грн/євро [12]) становить лише 28,69 млрд євро. При цьому кредитування підприємств України має в основному коротко- та середньостроковий характер, що не дозволяє реалізовувати стратегічно важливі інвестиційні проекти для розвитку конкурентоспроможної національної економіки.

За цільовим спрямуванням більша половина кредитів використовується на поточну діяльність підприємств, на відміну від провідних держав світу, де запозичені банківські ресурси спрямовуються на інноваційний розвиток виробництва [13]. Крім того, станом на квітень 2017 року 41,08 % кредитів надані нефінансовим корпораціям у доларах США, що свідчить про високий рівень доларизації економіки України, про залежність вітчизняного господарства та ринкових цінових умов від іноземної валюти [14].

Найбільша питома вага у структурі корпоративного кредитного портфеля банківської системи України належить «Переробній промисловості» та «Оптовій та роздрібній торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів», найменша – «Добувній промисловості, розробленню кар'єрів» (рис. 3).

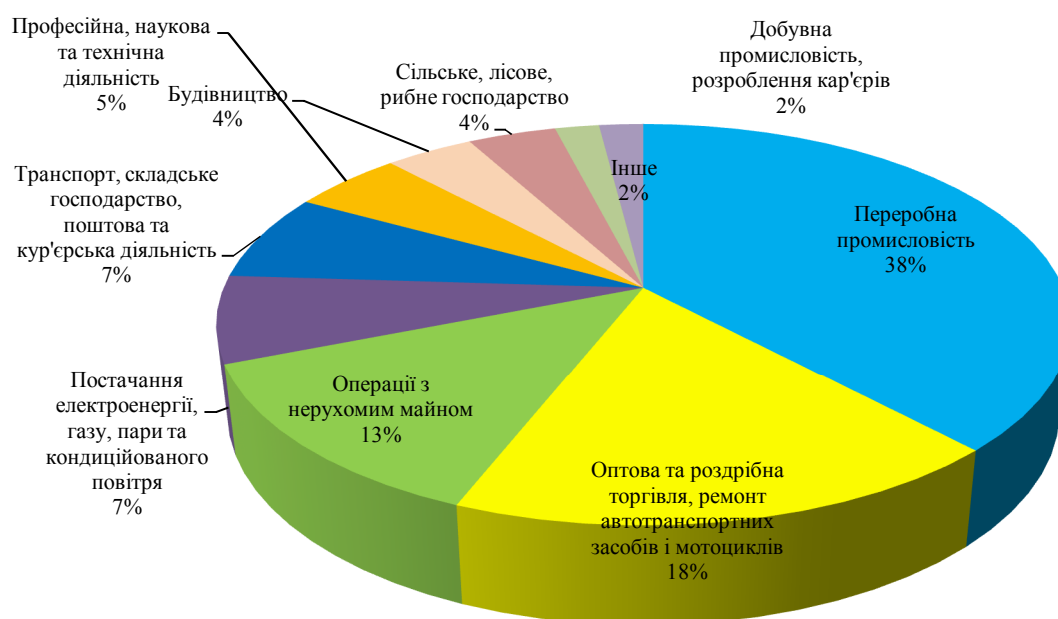

Рис. 3. Структура корпоративного кредитного портфеля банківської системи України за підсумками 2016 року

Джерело: складено на основі [15].

Низька частка кредитування напряму «Професійна, наукова та технічна діяльність», що вважається однією з пріоритетних сфер у високорозвинених державах світу. Так, у структурі кредитного портфеля фінансових інститутів Європейського Союзу цей напрям за підсумками IV кварталу 2016 року, разом з кредитуванням «Операцій з нерухомим майном» та «Адміністративної і допоміжної діяльності», становив 34,4 %, що значно більше, ніж в Україні.

На «Обробну промисловість» припадало 14,4 % кредитів фінансових інститутів ЄС, наданих нефінансовим корпораціям, оскільки великі капітальні вкладення за умови виробництва високотехнологічної продукції здійснюються саме на підготовчих етапах розроблення та реалізації проектів. Кредитування «Добувної промисловості та розроб-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

лення кар'єрів» фінансовими установами ЄС становило всього 0,6 %, що свідчить про якісно високий рівень економічного розвитку, про можливість придбання сировини (а не видобування) та наявність комплексу її переробки.

Негативним аспектом у структурі наданих банківською системою України кредитів суб'єктам господарювання є мала частка кредитування будівництва, що у провідних країнах світу вважається одним із базисів соціально-економічного розвитку держави. Так, на цю сферу припадало 9,2 % кредитів фінансових інститутів ЄС, наданих нефінансовим корпораціям [16].

Дослідження структури активів за фінансовою звітністю банків за 2016 рік свідчить, що основну частку сукупного кредитного портфеля банківської системи України становили кредити банків іноземних банківських груп – 45,87 %. Питома вага кредитів банків з державною часткою – 37,06 %, банків з приватним капіталом – 17,07 %. При цьому провідну роль у кредитуванні суб'єктів господарювання України відігравали банки іноземних банківських груп (рис. 4).

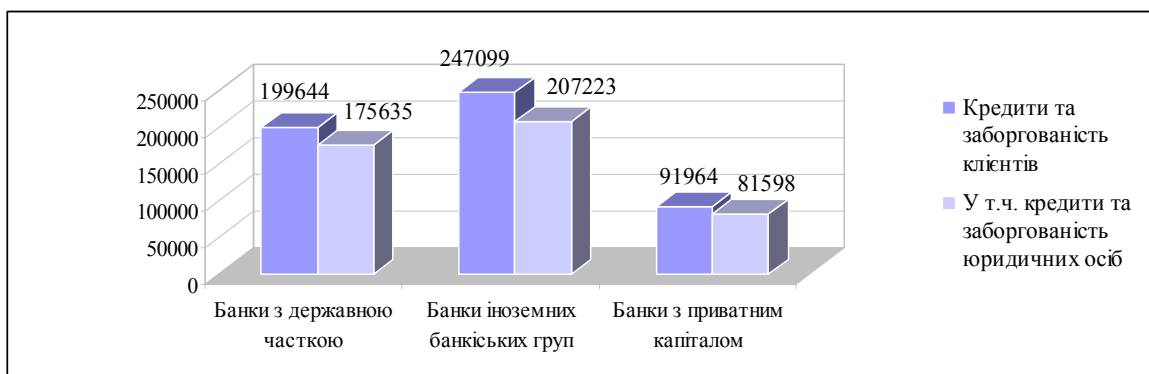

Рис. 4. Обсяги кредитування клієнтів у розрізі окремих груп банків за 2016 рік, млн грн
Джерело: складено на основі [17].

З метою виявлення недоліків у кредитній та інвестиційній діяльності банківської системи України доцільним є аналіз структури активів з погляду напрямків вкладення наявних ресурсів у розрізі окремих груп банківських установ (рис. 5).

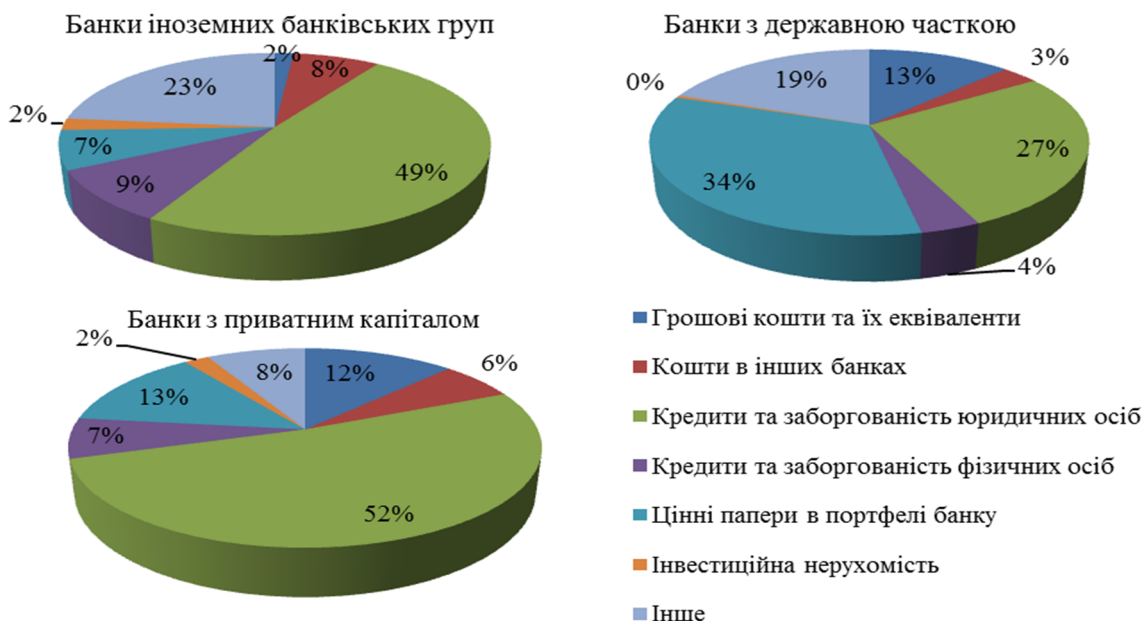

Рис. 5. Структура активів банківських установ в Україні в розрізі окремих груп
Джерело: складено на основі [17].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Для банків іноземних банківських груп найбільшу питому вагу в активах займають кредити та заборгованість юридичних осіб (49 %), що свідчить про тісний взаємозв'язок цих фінансових установ з реальним сектором економіки – необхідну умову для розвитку конкурентоспроможного на світовому рівні господарства.

Найбільші обсяги даного кредитування за підсумками 2016 року мали ПАТ «Сбербанк» (38 637 млн грн), АТ «Райффайзен Банк Аваль» (25 552 млн грн), ПАТ «Альфа-Банк» (20 791 млн грн), ПАТ «Промінвестбанк» (19 804 млн грн), АТ «УкрСиббанк» (15 144 млн грн), ПАТ «Креді Агріколь Банк» (13 610 млн грн), ПАТ «ВТБ Банк» (10 677 млн грн) [17]. Кредити та заборгованість юридичних осіб інших банків цієї групи становлять менше 10 млрд грн. Значна частка кредитів фізичних осіб (9 %) є інструментом підтримання платоспроможного попиту населення та безперебійності товарообороту. Банки іноземних банківських груп інвестують кошти й у цінні папери (7 %), що за умови ефективного управління ними дає можливість отримати додаткові доходи.

Активи банків з державною часткою станом на 01.01.2017 року більш ніж у 1,5 рази перевищують активи банків іноземних банківських груп, однак найбільшу питому вагу в їх структурі займають цінні папери (майже 34 %). Це створює доходи державним банківським установам, але не сприяє розвитку реального сектору економіки країни. Кредити суб'єктів господарювання в активах банків з державною часткою становлять лише 27 %, частка обсягів кредитування фізичних осіб є також низькою (близько 4 %).

Кредити, надані нефінансовим корпораціям банками з приватним капіталом, у структурі активів цієї групи банків займають досить значну частку (52 %), однак за обсягом кредитування у країні є невагомими. Станом на 01.01.2017 року найбільші обсяги кредитування мали ПАТ «ПУМБ» (21 324 млн грн.), АБ «Південний» (13 331 млн грн), ПАТ «Мегабанк» (7173 млн грн), АТ «ТАСкомбанк» (5220 млн грн). Обсяги кредитування юридичних осіб в активах інших банків цієї групи становлять менше 5 млрд грн.

Аналізуючи можливості інвестиційної діяльності банківської системи України, необхідно розглянути не лише обсяги кредитних портфелів банків (з іноземним капіталом тощо), але і їхню якість з стосовно ризиків. Банківська діяльність є досить складним та ризикованим бізнесом навіть у розвинених країнах, які мають більш стабільний економічний стан, напрацьований ринковий досвід, сучасні фінансові інструменти та інформаційні технології [18].

За останні роки ситуація в банківській системі України загострилась, що призвело до значного зменшення кількості платоспроможних установ (зі 180 банків на початок 2014 року до 88 банків станом на 01.07.2017 р.). Причини «великого банківського очищення» різні, однак за даними НБУ більшість проблемних банків «не розкривали реальних власників, а їх звітність не відображала реального стану справ. Навіть аудиторські висновки не гарантували об'єктивної оцінки» [19].

Очевидно, що на ринку існували та працювали банки, які фактично вже були банкрутами, однак підтримувались власниками, персоналом та аудитором банків. Це схоже на прояв ризиків морального характеру, які є важливою складовою всіх ризиків і пов'язані з порядністю та чесністю власників, відповідальністю працівників та клієнтів банку. Їх вплив на стан діяльності кожного банку є дуже вагомим, оскільки банківський бізнес є багатовимірним і кожна установа функціонує не відособлено, а зобов'язана сприяти розвитку економіки країни й узгоджувати дії з інтересами власників, клієнтів, держави, інвесторів, конкурентів тощо. Тому НБУ посилив вимоги до банків щодо управління ризиками, вдосконалення систем внутрішнього контролю й аудиту для забезпечення їхньої діяльності без порушень правил банківського бізнесу [18; 19].

Трансформація банківських установ необхідна для України не лише для стабільного розвитку банківської системи. Такі кроки посприяють успішній реалізації інвестиційних проектів з оновленням виробничих фондів суб'єктів господарювання, збільшенням

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

обсягів виробництва і підвищенням конкурентоспроможності виробників. Такі зміни в реальному секторі економіки стимулюватимуть появу нових робочих місць, підвищення заробітних плат і платоспроможний попит населення, що посприє соціально-економічному розвитку держави.

Приклади інших держав світу свідчать про можливості успішної реалізації реформування банківської системи України (рис. 6).

Рис. 6. Приклади реформування банківської системи держав світу, які сприяли розвитку національної економіки в цілому

Джерело: складено на основі [20; 21].

Таким чином, розвиток реального сектору економіки за рахунок збільшення обсягів кредитування суб'єктів господарювання є нагальною проблемою для банківської системи України, особливо для банків з державною часткою та з приватним капіталом, незважаючи на значну питому вагу проблемних кредитів у структурі активів.

Висновки і пропозиції. Досвід передових країн світу свідчить, що банківська система здатна активізувати розвиток усього господарства завдяки інвестиційному кредитуванню стратегічних проектів держави.

Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності банківської системи України демонструє наявність великої кількості проблем у цій сфері:

- надані суб'єктам господарювання обсяги кредитів у порівнянні з провідними країнами світу є незначними;
- частка довгострокових кредитів юридичним особам є низькою, що унеможлиблює реалізацію стратегічно важливих для держави інвестиційних проектів;
- неоптимальною є структура кредитів суб'єктам господарювання в розрізі окремих видів економічної діяльності;
- позичені кошти використовуються переважно на поточну діяльність підприємств, а не модернізацію господарства;
- нарощування наданих юридичним особам кредитів досить повільне, що пов'язане з проблемністю позик та їх неповерненням до банків;
- відсутність тісного взаємозв'язку фінансового й реального секторів економіки, що підтверджено структурою активів вітчизняних банків, на відміну від банків іноземних банківських груп.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Вирішення цих проблем є необхідністю для України, оскільки реалізувати стратегічні проекти національної економіки можливо лише за умови успішного реформування банківської системи, вдосконалення її кредитно-інвестиційної діяльності та посилення взаємозв'язків з виробничими й обслуговуючими сферами.

Список використаних джерел

1. *Кредитна* діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку: монографія / за ред. В. В. Коваленко. – Одеса : Атлант, 2015. – 217 с.
2. *Вдовенко Л. О.* Роль комерційних банків у розвитку економіки України [Електронний ресурс] / Л. О. Вдовенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(3). – С. 65–70. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_1_3_10.
3. *Колесниченко В. Ф.* Тенденції розвитку кредитного ринку України [Електронний ресурс] / В. Ф. Колесниченко, А. І. Заднепровская // Бізнес Інформ. – 2011. – № 2 (1). – С. 41–44. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2011_2%281%29__16.
4. *Пап В. В.* Аналіз кредитних операцій комерційних банків в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Пап, І. Шепетько. – Режим доступу : <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7537/1/Аналіз%20кредитних%20операцій%20комерційних%20банків%20в%20Україні.pdf>.
5. *Васильчак С. В.* Кредитна діяльність банків та її вплив на економічну безпеку держави / С. В. Васильчак, М. В. Бегей // Наукові записки (Економічна безпека підприємства). – 2014. – № 4 (49). – С. 114–121.
6. *Пшик Б. І.* Актуальні проблеми розвитку банківської інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Б. І. Пшик, О. О. Печенко. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2014_2_5.
7. *Вовчак О. Д.* Особливості інвестиційної діяльності банків як фінансових посередників в Україні / О. Д. Вовчак, Л. М. Надієвець // Інвестиційні процеси. – 2014. – № 11. – С. 94–101.
8. *Зайцева І. С.* Банки як основні суб'єкти інвестиційної діяльності / І. С. Зайцева, О. В. Коцюба // Бізнес Інформ. – 2013. – № 10. – С. 55–59.
9. *Основні* показники діяльності банків України на 1 січня 2015 року // Вісник НБУ. – 2015. – № 2. – С. 59.
10. *Основні* показники діяльності банків України [Електронний ресурс] / НБУ. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.
11. *Loans to households and non-financial corporations* [Електронний ресурс] / ЕСВ. – Режим доступу : <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003347>.
12. *Показники* валютного ринку [Електронний ресурс] / НБУ. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.
13. *Аналітичний* огляд банківської системи України за I квартал 2016 року [Електронний ресурс] / Національне рейтингове агентство «Рюрік». – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2016.pdf.
14. *Грошово-кредитна* та фінансова статистика 2017 (квітень) [Електронний ресурс] / НБУ. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49614967>.
15. *Аналітичний* огляд банківської системи України за результатами 2016 року [Електронний ресурс] / Національне рейтингове агентство «Рюрік». – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf.
16. *Estimated MFI loans to non-financial corporations, broken down by economic activity* [Електронний ресурс] / ЕСВ. – Режим доступу : <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003598>.
17. *Показники* фінансової звітності банків України [Електронний ресурс] / НБУ. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
18. *Жарій Я. В.* Вплив інформаційної безпеки на фінансову стійкість банківської системи України / Я. В. Жарій, А. В. Тарасенко // Розвиток фінансових посередників у турбулентних умовах функціонування національної економіки : колективна монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – С. 90–102.
19. *Причини і результати «великого банківського очищення»* [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://badbanks.bank.gov.ua/>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

20. *China model* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economist.com/debate/overview/179>.

21. Щеглюк М. С. Антикризові заходи центральних банків провідних країн світу / М. С. Щеглюк // Економічний аналіз. – 2014. – № 16 (1). – С. 285–292.

References

1. Kovalenko, V.V. (ed.) (2015). *Kredytna diialnist bankiv Ukrainy: problemy ta perspektyvy rozvytku [Credit activity of banks of Ukraine: problems and perspectives of development]*. Odesa: Atlant (in Ukrainian).

2. Vdovenko, L.O. (2013). Rol komertsiiynykh bankiv u rozvytku ekonomiky Ukrainy [The role of commercial banks in the development of economy of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky) – Collection of scientific papers of Tavria State Agro Technological University (economic science)*, no. 1(3), pp. 65–70. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_1_3_10.

3. Kolesnychenko, V.F. & Zadneprovskaya, A.Y. (2011). Tendentsii razvitiia kreditnogo rynku Ukrainy [Trends of development of the credit market of the Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, no. 2 (1), pp. 41–44. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2011_2%281%29__16.

4. Papp, V.V. & Shepetko, I. (2010). *Analiz kredytnykh operatsii komertsiiynykh bankiv v Ukraini [Analysis of the credit operations of commercial banks in Ukraine]*. Retrieved from <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/7537>.

5. Vasylychak, S.V. & Behei, M.V. (2014). Kredytna diialnist bankiv ta yii vplyv na ekonomichnu bezpeku derzhavy [Credit activity of banks and its impact on the economic security of the State]. *Naukovi zapysky (Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva) – Scientific notes (Economic security of enterprises)*, no. 4 (49), pp. 114–121 (in Ukrainian).

6. Pshyk, B.I. & Pechenko, O.O. (2014). *Aktualni problemy rozvytku bankivskoi investytsiinoi diialnosti v Ukraini [Actual problems of development of the bank investment activity in Ukraine]*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2014_2_5.

7. Vovchak, O.D. & Nadiievets, L.M. (2014). Osoblyvosti investytsiinoi diialnosti bankiv yak finansovykh poserednykiv v Ukraini [Features of the investment activities of banks as financial intermediaries in Ukraine]. *Investytsiyni protsesy – Investment processes*, no. 11, pp. 94–101 (in Ukrainian).

8. Zaytseva, I.S. & Kotsiuba, O.V. (2013). Banky yak osnovni subiekty investytsiinoi diialnosti [Banks as the main subjects of investment activity]. *Biznes Inform – Business Inform*, no. 10, pp. 55–59 (in Ukrainian).

9. Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy na 1 sichnia (2015). [Main indicators of activity of banks of Ukraine on 1 January 2015 year]. *Visnyk NBU – Bulletin Of The NBU*, no. 2, p. 59 (in Ukrainian).

10. *Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy [Main indicators of activity of banks of Ukraine]*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.

11. *Loans to households and non-financial corporations*. Retrieved from <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003347>.

12. *Pokaznyky valiutnoho rynku [Indicators Forex market]*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.

13. Analitichnyi ohliad bankivskoi systemy Ukrainy za I kvartal 2016 roku [Analytical review of the banking system of Ukraine for the first quarter of the year 2016]. *Natsionalne reitynhove ahentstvo «Riurik» – National rating agency «Riurik»*. Retrieved from http://riurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2016.pdf.

14. *Hroshovo-kredytna ta finansova statystyka 2017 (kviten) [Monetary and financial statistics]*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49614967>.

15. Analitichnyi ohliad bankivskoi systemy Ukrainy za rezultatamy 2016 roku [Analytical review of the banking system of Ukraine according to the results of the year 2016]. *Natsionalne reitynhove ahentstvo «Riurik» – National rating agency «Riurik»*. Retrieved from http://riurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf.

16. *Estimated MFI loans to non-financial corporations, broken down by economic activity*. Retrieved from <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003598>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

17. *Pokaznyky finansovoi zvitnosti bankiv Ukrainy [Indicators of financial statements of banks of Ukraine]*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

18. Zhariy Ya.V. & Tarasenko A.V. (2017). Vplyv informatsiinoi bezpeky na finansovu stiiikist bankivskoi systemy Ukrainy [The impact of information security to the financial stability of the banking system of Ukraine]. Ilchuk V.P. (ed.). *Rozvytok finansovykh poserednykh u turbulentnykh umovakh funktsionuvannia natsionalnoi ekonomiky – Development of financial intermediaries in the turbulent conditions of the functioning of the national economy*. Chernihiv: ChNTU, pp. 90–102 (in Ukrainian).

19. *Prychyny i rezultaty «velykoho bankivskoho ochyshchennia» [Causes and results of the «big bank cleaning»]*. Retrieved from <http://badbanks.bank.gov.ua/>.

20. *China model*. Retrieved from <http://www.economist.com/debate/overview/179>.

21. Shchelyuk, M.S. (2014). Antykryzovi zakhody tsentralnykh bankiv providnykh kraiin svitu [Anti-crisis measures of central banks of the leading countries of the world]. *Ekonomichnyy analiz – Economic analysis*, no. 16 (1), pp. 285–292 (in Ukrainian).

Жарій Ядвіга Вікентіївна – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Жарий Ядвига Викентьевна – кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры финансово-экономической безопасности, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Zharii Yadviga – PhD in Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: yavizhar@gmail.com

Краснянська Юлія Валеріївна – студентка, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Краснянская Юлия Валерьевна – студентка, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Krasnyanska Yuliia – student, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: krasnyanskaya.yulia@gmail.com